

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קד.

עין משפט נר מצוה

א נמי פכ"ט מהל' שנת
ה' י' טו"ט ע' א"ח ס'
תל' ספ"י א':
ב ב מ"י פכ"ט מהל'
שנת ה' ג טו"ר א"ח
ס' רל"ט:

רבינו הגנאל

ואקשינן והא מר ארבעה
הוא דאמר וליתנהו לא
תלת ולא שבע, ואמר
לוהו תלת קאמינא אבל
בין יום השביעי לשנת
ימי המעשה מעין חתימתה
היא, דאמר שמואל כל
הברכות צריך לומר מעין
חתימתן סמוך לחתימתן.
וקיי"ל כותיה פומבדיתאי
אמרי מעין פתיחתן סמוך
לחתימתן, איכא בינייהו
יום טוב שחל להיות אחר
שבת, דחתימתן בין קדש
לקדש, מאן דאמר מעין
חתימתן סמוך לחתימתן,
שבת לקדושת יום טוב
הבדלה, מאן דאמר מעין
פתיחתן סמוך לחתימתן
לא צריך, אמר רבי יוחנן,
בגן של קדושים אומרינן
הבדלה אחת, ומאי אינון
ר' מנחם בר סימאי,
ואמאי קרו ליה בגן
של קדושים, דלא אתתל
מימיו בצורתא דווא.
הגו העם לומר שלש
הבדלות, הגניזה אומרה
אחת, ולית הלכתא כותיה.
המבדיל צריך שיאמר מעין
הבדלות שבתורה.

ומר לא תלת אמר ולא שבע אמר. ומסתמא או ג' או ו' תיקנו
כנגד שום דבר שלא לפחות או להוסיף כדאמר בהתלכת
(מנחות 77 ע"ג). לא יפחות מו' כנגד ו' רקיעים והמוסיף לא יוסיף על י"ג
כנגד ו' רקיעים וששה ארורים: **מאי** בינייהו. לרוב הזכרות
הפתיחה והחתימה מענין אחד:

בעי' למימר בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלה.

שאל ר' אפרים את ר"ת למה
נהגו העולם להוסיף ולומר ואת
יום השביעי מששת ימי המעשה
קדשת הבדלת וקדשת את עמך
ישראל בקדושתך^ב דאין זה לא מעין
פתיחה ולא מעין חתימה והשיב לו
ר"ת משום חובת היום האריכו
כדי לומר פעם אחת מעין ו'
הבדלות. בין קודש לחול אחד.
בין אור לחשך ג'. בין ישראל
לעמים ג'. בין יום השביעי לששת
ימי המעשה ד'. בין קדושת שבת
לקדושת י"ט הבדלת. פירוש שז"ט
שרי מדי דלכולל נפש. ואת יום
השביעי מששת ימי המעשה קדשת
היינו חולו של מועד דשרי דבר
האבוד ובשבת אסור. זה חלוק
שבת מ"ט והיא הבדלה אחת הרי
ה'. הבדלת וקדשת את עמך ישראל
בקדושתך שתי הבדלות בין הכניס
ליום וישראלים ו' והיו מעין חתימה
בין קדש לבדל:

מיתבייבא אומריה הבדלות ב'.

הוא מני' לטווי מרבי
יהודה הנשיא דלעיל אלא דניחא
ליה למיפוך מצריימא:

דלא מסתבא בצורתא דווא.

ארצי מנחם קאי^א דלמר
במועד קטן בפרק בתרא (דף כה)
כי קא ניחא נפשיה דר' מנחם בר
רבי סימאי איסתו כל זילמניא
והוו למיחלליה פירוש חלקים בלא
זורה^ב ותולה קדושתו בצדו שגם
אצו היה קדוש^ג: **בין** יום
השביעי לששת ימי המעשה מעין
חתימה היא. ה"ע הוא מני' למיפוך
הא לא כתיבא והא דלא קמי ליה
לכסוף פירש רש"ס דשגחה אחר
ג' הבדלות דכשאינו אומר רק
ג' הבדלות היא סמוך לחתימה
ואם תאמר לר' יוסי צרבי יהודה
ולרז דחממי מקדש ישראל היכי
היא מעין חתימה אדרבה הכניס
וליום וישראלים הוא טפי מעין
חתימה ויש לומר דבין יום השביעי
לששת ימי המעשה הוא שפיר מעין
חתימה^ד שקדשנו הקצ"ה במזמתי
ונתן לנו את השבת אבל הכניס
ליום וישראלים לא הזכיר ישראל
אלא להקל שקלים בקדושתן מכהניס
וליום ולא היו מעין חתימה:
ולית

והא מר לא תלתא אמר ולא שבע אמר א"ל
איברא בין יום השביעי לששת ימי המעשה
מעין חתימה היא ואמר רב יהודה אמר
שמואל המבדיל צריך שיאמר מעין חתימה
סמוך לחתימתו ופומבדיתאי אמרי מעין
פתיחתן^ה סמוך לחתימתן מאי בינייהו איכא
בינייהו יום טוב שחל להיות אחר השבת
דחתימין בין קודש לקודש מ"ד מעין פתיחתן
סמוך לחתימתן לא בעי למימר בין קדושת
שבת לקדושת יום טוב הבדלת ומאן דאמר
מעין חתימתן סמוך לחתימתן בעי למימר
בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלת
גופא אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא
הפוחת לא יפחות משלש והמוסיף לא יוסיף
על שבע מיתבייב^ו אומר הבדלות במוצאי
שבתות ובמוצאי ימים טובים ובמוצאי יום
הכפורים ובמוצאי שבת ליום טוב ובמוצאי
יום טוב לחולו של מועד אבל לא במוצאי
יום טוב לשבת הרגיל אומר הרבה ושאינו
רגיל אומר אחת תנאי היא דא"ר יוחנן בגן
של קדושים אומר אחת ונהגו העם לומר
שלש^ז מאן ניהו בגן של קדושים רבי מנחם
בר סימאי^ח ואמאי קרו ליה בגן של קדושים
דלא איסתכל בצורתא דווא שלא ליה רב
שמואל בר אידי חנניא אחי אומר אחת ולית
הלכתא כוותיה אמר רבי יהושע בן לוי
המבדיל צריך שיאמר מעין הבדלות
האמורות בתורה מיתבייב סדר הבדלות היאך
אומר המבדיל בין קודש לחול בין אור
לחושך בין ישראל לעמים ובין יום השביעי
לששת ימי המעשה בין טמא לטהור בין
הים לחרבה בין מים העליונים למים
התחתונים בין כהנים ללוים וישראלים
וחותם בסדר בראשית ואחרים אומרים
ביוצר בראשית רבי יוסי ברכי יהודה
אומר חותם מקדש ישראל ואם איתא הא
בין הים לחרבה לא כתיבא ביה הבדלה
סמי מכאן בין הים לחרבה אי הכי בין
יום השביעי לששת ימי המעשה נמי
מעין חתימה הוא בצר הרא וליכא שבע
אמרי כהנים ליום וישראלים תרי מילי
נינהו בין ליום וישראלים דכתיב יבעת
היהא הבדיל ה' את שבט הלוי בין הכהנים
ללוים דכתיב בני עמרם אהרן ומושה
ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים מחתם
מאי חתים רב אמר מקדש ישראל ושמואל
אמר המבדיל בין קודש לחול ליימ עלה
אביי ואיתימא רב יוסף אהא דרב תנא משמיה דרבי יהושע בן חנניא כל
החותם מקדש ישראל והמבדיל בין קודש לחול מאריכוין לו ימיו ושנותיו
ולית

והא מר לא שלש אמר^ט. כולן ארבע: מעין חתימה. ולא ממנינא
הוא: ה"ג י"ט שחל להיות אחר השבת. דבעי למתחם המבדיל בין
קודש לקודש: ה"ג מ"ד מעין חתימתן סמוך לחתימתן צעי למימר
בין קדושת שבת לקדושת יום טוב כו': האמורות בסורה. כמו
הנך דלקמן: סדר הבדלות. היינו
שבע הבדלות ואף על גב דאיכא
תמני בין [יום] השביעי לא קא
חשיב דמעין חתימה: וחוסס
בסדר בראשית. ברוך סודר בראשית.
וכולהו הנך כתיבי ולהבדיל בין
הקודש ובין החול ובין הטמא ובין
הטהור (ויקרא י) ויבדל אלהים בין
האור ובין החשך (בראשית ב) ויבדל
בין המים (ס): **ובין כהנים ללוים**
כו'. מפרש ליה לקמן. אבל הבדלה
דשבת לא כתיב דמעין חתימה
קא חשיב ליה לקמן ולאו ממנינא:
מעין חתימה היא. דקאמר וחוסס
בסדר בראשית והוא ליה בין
יום השביעי לששת ימי המעשה
מעין חתימה וצרי ליה להו משבט:
המבדיל

רש"ב

והא מר לא שלש אמר ולא שבע
אמר. דלרבעה אמר ומה ראת
אם לתפוש את המועד דיין צג'
ואם לרבות באת היה לך לומר כל
שבע איברא. באת: מעין חתימה.
ולאו ממנינא הוא: חתימה. סוף
הזכרה חותם צברוך: פתיחתן.
התחלתן: ומאי בינייהו. דהא
צרכת הבדלה מעין פתיחתן ומעין
חתימתן איכא וכן רוב זכרות:
יום טוב שחל להיות אחר השבת.
דבעי למתחם בין קודש לקודש:
הכי גרסי' מאן דאמר מעין חתימתן
סמוך לחתימתן צעי למימר בין
קדושת שבת לקדושת יום טוב
הבדלת. והכי עבדינן לאפוקי נפשין
מפלוגתא: אבל לא צמולאי יום
טוב לשבת. דלפרכוס יולא והמלך
נכנס אין דרך ללוות האפרכוס
שהכל נמשכין אחר המלך: הרגיל.
שצקי צהן: אומר אחת. קשיא
לר' אלעזר דלמר לא לפחות משלש:
הכי גרסינן פנאי היא דאמר רבי
יוחנן צנן של קדושים כו'. והיינו
תנאי צנן של קדושים שהוא תנא:
ונהגו העם. תנאים שהיו צימיו
נחלקו עליו ועושינן העם על פיהן
הרי תנא אחר: ר' מנחם בר רבי
סימאי. ואמרינן צמסכת ע"ג.
פרק ר' שמעאל (דף ג.) אמאי קרי ליה
צנן של קדושים משום דלא אסתכל
בצורתא דווא: ולום הלכסא כווסיה.
גמרא קאמר ליה: האמורות בסורה.
כגון הנך דלקמן: סדר הבדלות.
היינו שבע הבדלות אע"ג דאיכא
שמונה בין יום השביעי לששת ימי
המעשה לא חשיב דמעין חתימה היא:
י' וחוסס בסדר בראשית. ברוך סודר
בראשית צמולאי שבת התחיל הקצ"ה

(א) [מסופת דברכות פ"ה
הל"ב, (ג) ע"ז דף ג'
א] ולפי הרש"ב לא היה
הנכנס אלא וואמאי ותי' עד
דוחא, (ד) ז"ל אחר ד"ה
בין כהנים, (ה) [ויקרא י'
(ו) [בראשית א, (ז) [שם,
(ח) [לקדש כ"ל, (ט) [ועי'
תוספת ע"ז ד"ה ה"ג,

תורה אור השלם

1. בעת ההוא הבדיל ה'
את שבט הלוי לשאת
את ארון ברית ה' לעמך
לפי ה' לשרתו ולקדש
בשמו עד היום הזה.
דברים י ה
2. בני עמרם אהרן
ומושה ויבדל אהרן
להקדישו קדש קדשים
הוא ובניו עד עולם
להקדיש לפני ה' לשרתו
ולקדש בשמו עד עולם:
דברים הימים א כג יג

הגהות הב"ח

(א) נמי אמרי מעין
פתיחתן סמוך לחתימתן
כ"ל וכן בכל העמוד:
(ב) רש"י ד"ה וזה מר
לא שלש אמר כי דארבע
איכא הפס' ומינה כולן
נמחק:

מוסף תוספות

א. ואת מאי קשיא, הא
לא אמרינן אלא דלא
יפחות משלש הוא יותר
משלש ועד ז' מצי אמר.
וי"ל וגו'. תוס' ר"פ.
ב. אחר בין קדושת שבת
לקדושת יו"ט הבדלת.
תוס' ה"ל"ט, ג. ולא על
אביו ואמור מוס' ע"ג.
ד. משום דלא איסתכל
בצורתא דווא. שם.
ה. [ד]ש"ן שבת
בקדושת ישראל. תוס'
ה"ל"ט.

בג א מיי פ"א מהל' זכרות הלכה ה
ופי"א הלכה א סמג עין
ק:

רבינו הגאון

עולא איקלע לפומבדיתא ואבדיל בין קדש לחול בלבד, (אלא) בלא ברכה בתחלה וברכה בסוף, אלא אמר בא"י המבדיל בין קדש לחול בלבד. אותבי עליה, כל הברכות כולן פותח בהן בברוך וחותם בהן בברוך חוץ מברכת המצות וברכת הפירות וברכה הסמוכה להברכה וברכה אחרונה שבקריאת שבע, שיש בהם פותח בברוך ואינו חותם בברוך, ויש מהן חותם בברוך ואינו פותח בברוך. הטוב ומטיב פותח בה בברוך.

ולית הלכתא בוותיה. וטעמא לפי שאין חותמין בשמים וברייתא סברה (כ"ר) [כמאן] דאמר צפ"ג' שאכלו (זכרות ד' מט.) חותמין בשמים ופי' רשב"ם דהלכה כשמואל דחתיים בין קודש לחול מדחתמין צמולאי שבת ל"ט בין קודש לקודש ספ"ק דחולין (דף ק"ט) ש"מ צמולאי שבת לחול חותמין בין קודש לחול: **כל הברכות פותח בברוך וחותם בברוך.** ומימיה זכרה דאלהי נשמה אמאי לא פותחת צנרון דהא מעיקרא לא הוות סמוכה לחצירתה כדאמרין בצרכות (דף ק"ט) כי מתער אומר אלהי נשמה וכן קשה מאתה הוא עד שלא נצרה העולם ותפלת הדרך שחומס ואינו פותח צנרון וי"ל לפי שאין צרכות אלא שבת ותפלה בעלמא^א וזכרה שאחר מגילה נראה דחתמין צא"י האל הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם האל המושיע שהיא ארוכה ולא דמיא לצרכת פירות ומלות שהן קלרות וכן יש צירושלמי דמגילה ובגמרא דידן (דף ק"ט) בספרים ישנים דחומס זה צנרון האל הנפרע כו' וזכרה דבורא נפשות רבות חותם צירושלמי צא"י מי העולמים: **חין מברכה הבמוכה להבירתה.** פירוש לפי שמת' בראשונה אין נריך לפתוח השניה

צנרון^ב וזכרה שלאחר הפטרה לזר כל העולמים עד שכל דצרוי האמת והדקדק ויש הפסק צמחורים ומתחיל נאמן אמה הוא ואין סס זכרה לא חתמה הראשונה ולא צפתימת השניה וגראה דכולה זכרה אחת היא דכולה משתעא צנאמנות וצאמימות המקום ומה שיש הפסק צמחורים לפי שהיו רגילים כל הציבור להפסיק סס ולומר שבת כדאמר במסכת סופרים (פרק יג הלכה ט') וכן משמע התם דזכרה אחת היא דקאמר דמפטיר מנצ"ך ז' זכרות כנגד ז' קרואים פי' בקריאת התורה בתחלה וסוף וחתם לפני הפטרה וד' אחריה הרי ז' וצבע זכרות של יישובין שהכל צרף לכבודו ויזר האדם ואשר יזר את האדם כו' שפותחין צנרון פירש רש"י צמחנות (דף ק"ט) דשהכל צרף לכבודו נתקנה לאסיפת העם והיה רצוי לאומרה משעת אסיפה^א והיא זכרה צפני עזמא^ב וכן יזר האדם לא היתה זריכה שהרי יאמר אשר יזר אחריה אלא להזכיר שמי יצירות תיקוניה והקדימוה לאשר יזר והרי הוא כמו לעזמא ואשר צרף שפותחת צנרון לפי שאומר אותה לצדה כשאין פנים חדשות ור"ת אומר דשהכל צרף לכבודו ויזר האדם לכך פותח צנרון בלא חתימה שהם קלרות כמו זכרת פירות ומלות ופתיחתן זו היא חתימתן וצאשר יזר את האדם נריך לפתוח צנרון שאם לא היה פותח היה נראה הלל זכרה אחת וזכרת לעסוק בדברי תורה והערב נא אומר שהיא זכרה אחת כיון שאין פותח הערב נא צנרון והצדלה נמי שפותחת צנרון אע"פ שסמוכה לצרכת מאור משום שלא תראה זכרה אחת ומיחו צירושלמי פריך והרי הצדלה ומשני רבי הוה מנצ"ך^א ור"ת יהללון שאחר הלל ויראו עינינו וישתבח למה אין פותח בהן צנרון וי"ל דיהללון הוא סמוכה לצרכת דלקרוא את ההלל ויראו עינינו להשכיצנו וישתבח לצנרון שאמר ולא הוה הפסוקים הפסק כמו זכרה אחרונה שבקריאת שמע^א דלא הוה לשמח ומיחו קשה מיהללון דלילי פסח דאין מנצ"ך לקרוא את ההלל לכך נראה דזכרה שאחר פסוקים אין נריך פתיחה שבלא פתיחה ניכרת התחלה וצירושלמי (דזכרות פ"א) פריך והרי גאולה פי' אשר גאלנו דסמוכה לצרכת דקריאת הלל ומשני שניא היא הלל אם שמע צבהכ"י יא פירוש שהיו קורין הלל צלילי פסח צבית הכנסת כדאיתא צמס' סופרים (פ"ב הלכה ט') התיב ר' אלעזר צר ר' יוסי והרי סופה פירש רבינו שמואל צר ר' שמע"י סופה סוף זכרה דאשר גאלנו שחומס צנרון והיא כולה הודאה ומשני שמים הן אחת להבא וחתם לשעבר פירוש שמי גאלות אשר גאלנו גאולה דלשעבר וגאולה להבא שחומס צנרון עירך ולכן חותם צנרון דאין כולה הודאה דיש בה הפסק ותפלה שיגאל אותנו ופריך מהצדלה כדפרישית לעיל ופריך והרי נצרך פי' צנרון הוא שאכלנו משלו כו' דהוא זכרה צפני עזמא כדאמרין צפ"ג' ג' שאכלו (זכרות ד' מט.) ומתחיל זכרת הון צנרון אע"פ שסמוכה לנצרך ומשני שניא היא שאם היו שנים אובלים אין אומר נצרך ופריך והרי הון פי' שאומר אחריו נודך ואין פותח צנרון אע"פ שפעמים אינה סמוכה לצרכת הון כשרו השנים לומן והשלישי מפסיק לרב ששת עד הון נריך לשמוע והלכה כרב ששת צאיסורי וכשיגמור סעודתו קאמר התם שפתיחה דרבנן אמרי יחזור למקום שפסק קשיא ועוד פריך והרי הטוב והמטיב פי' בצרכת המזון דסמוכה לחצרתה ופותחת צנרון שניא ציננה תיקוניה ופריך והרי קידוש פירוש דסמוכה לצורה פרי הגפן ופותחין צנרון שניא היא שאם היה אוכל מצעוד יוס עד שיקדש היום אינו מנצ"ך צורה פרי הגפן ופריך והרי סופה של קידוש שחומסת צנרון וסלקא דעתך דכולה הודאה היא והיא כזכרת פירות ומלות פי' וקידוש הוא מטבע ארץ ויש הפסק שאומר כי הוא יוס תחלה למקראי קודש ולכן חותם צנרון: **המטיב פותח ואינו חותם בברוך.** ור"ת והלא ארוכה היא ועוד דר"ת פי' שרריך לומר ג' גמולות ג' הטבות כמו ג' מלכויות דאמר בצרכות (ד' מט.) זריכה צ' מלכויות לצד מדידה וי"ל שאין זה אריכות אלא שמכיר שם שמים בהרבה לשונות מלכנו יזרנו קדושנו קדוש יעקב רוענו כו' ואין רצוי לחתום צנרון: קשיא

המבדיל בין קודש לחול. ותו לא אמר זה שאר הבדלות ולא חתם בה: **היא גרמא ליה למר.** שלא הלכת אחת בעצמך: **וזכרת המלות.** כגון להחטט צצית ועל נטילת לולב: **וזכרת הסמוכה לחצרתה.** כגון אותם של שמונה עשרה: **וזכרת אחרונה שבקריאת שמע.** אע"פ שאין זכרה אחרת למעלה הימנה שהתחיל בה צנרון: **יש מהן.** מאלו שהזכרנו שפותח בהן צנרון ואינו חותם צנרון כגון זכרת פירות ומלות: **ויש מהן שחומס ואינו פותח.** כגון זכרה הסמוכה לחצרתה שהרי פוטרתה ראשונה שנפתחה צנרון: **הטוב והמטיב.** אף על גב דסמוכה לחצרתה שהרי התחיל בצרכת המזון צנרון משום דזכרה צנאפי נפשה איתקן משום הרוגי ביתר וכולה הודאה כזכרת הפירות ומלות: קשיא

רשב"ם

ולית הלכתא כוותיה עולא איקלע לפומבדיתא אמר ליה רב יהודה לרב יצחק בר' זיל אמטי ליה בלבלה דפירי וחזי היכי אבדיל לא אול שדר ליה לאבבי כי אתא אבבי א"ל היכי אמר א"ל ברוך המבדיל בין קודש לחול אמר ותו לא אתא לקמיה דאבבה א"ל היכי אמר אמר ליה אנא לא אולי אנא שדריתיה לאבבי ואמר לי המבדיל בין קודש לחול א"ל רברבנותיה דמר וסררותיה דמר גרמא ליה למר דלא תימא שמעתייה מפומיה מיתבי^א כ"ל הברכות כולן פותח בברוך וחותם בהן בברוך חוץ מברכת מצות וברכת הפירות וברכה הסמוכה לחצרתה וברכה אחרונה שבקריאת שמע שיש מהן פותח (בהן) בברוך ואין חותם בברוך ויש מהן שחותם בברוך ואין פותח בברוך והטוב והמטיב פותח בברוך ואינו חותם בברוך קשיא

לפי שאין חותמין בשמים צפרק שלשה שאכלו (זכרות ד' מט.) אלא כשמואל דהא לייטי עלה דרב: **זיל אמטי ליה.** לעולא ובעלילה זו תראה היאך מבדיל: **המבדיל בין קדש לחול.** הוא דאמר ותו לא: רב יהודה לרב יצחק צריה: **פררוסיה דמר.** כעס עליו על שלא הלך הוא בעצמו: **דלא סיגמר שמעתייה מפומיה^א.** דרב יצחק אלא מפומיה דצבי ואמרין (בימות דף ק"ט) כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו שפתותיו דובצות בקצר: **זכרת המלות.** כגון להחטט צצית ועל נטילת לולב וטעמו של דבר לפי שאין בהן ריבוי דברים: **וזכרת הסמוכה לחצרתה.** כגון אותם של שמונה עשרה למעלה הימנה שהתחיל בה צנרון שהרי הפסיק קריאת שמע אע"פ אינו מתחיל בה צנרון וחסדין לה זכרה הסמוכה לחצרתה לאותה שלפני ק"ש שהרי מחוצר אמת ויצבי על סופו של ק"ש וכדאמרין בצרכות (דף ק"ט) שרריך לסמוך אמת ויצבי אחר אני ה' אלהים כדכתיב^א וה' אלהים אמת הלכך כחדא זכרתא אריכתא דמיא: **יש.** מאלו שהזכרנו שפותח בהן צנרון ואינו חותם כגון זכרת פירות ומלות: **יש מהן.** שחותמין ואינו פותח כגון זכרה הסמוכה לחצרתה שהרי פוטרתה הראשונה שנפתחה צנרון: **וזכרת הטוב והמטיב.** דזכרת המזון. אע"פ דסמוכה לחצרתה שהרי התחיל בצרכת המזון אף על פי כן פותח בה צנרון משום דזכרה צנאפי נפשה איתקן משום הרוגי ביתר שניתנו לקבורה הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה^א אבל אנו מאריכין בה קצת כדי לומר בה שלש מלכויות כדמפרש צ' שלשה שאכלו (זכרות מט.) הלכך כולה חדא הודאה היא כזכרת הפירות וכזכרת המלות ולא צביא חתימה: קשיא

לפי שאין חותמין בשמים צפרק שלשה שאכלו (זכרות ד' מט.) אלא כשמואל דהא לייטי עלה דרב: **זיל אמטי ליה.** לעולא ובעלילה זו תראה היאך מבדיל: **המבדיל בין קדש לחול.** הוא דאמר ותו לא: רב יהודה לרב יצחק צריה: **פררוסיה דמר.** כעס עליו על שלא הלך הוא בעצמו: **דלא סיגמר שמעתייה מפומיה^א.** דרב יצחק אלא מפומיה דצבי ואמרין (בימות דף ק"ט) כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו שפתותיו דובצות בקצר: **זכרת המלות.** כגון להחטט צצית ועל נטילת לולב וטעמו של דבר לפי שאין בהן ריבוי דברים: **וזכרת הסמוכה לחצרתה.** כגון אותם של שמונה עשרה למעלה הימנה שהתחיל בה צנרון שהרי הפסיק קריאת שמע אע"פ אינו מתחיל בה צנרון וחסדין לה זכרה הסמוכה לחצרתה לאותה שלפני ק"ש שהרי מחוצר אמת ויצבי על סופו של ק"ש וכדאמרין בצרכות (דף ק"ט) שרריך לסמוך אמת ויצבי אחר אני ה' אלהים כדכתיב^א וה' אלהים אמת הלכך כחדא זכרתא אריכתא דמיא: **יש.** מאלו שהזכרנו שפותח בהן צנרון ואינו חותם כגון זכרת פירות ומלות: **יש מהן.** שחותמין ואינו פותח כגון זכרה הסמוכה לחצרתה שהרי פוטרתה הראשונה שנפתחה צנרון: **וזכרת הטוב והמטיב.** דזכרת המזון. אע"פ דסמוכה לחצרתה שהרי התחיל בצרכת המזון אף על פי כן פותח בה צנרון משום דזכרה צנאפי נפשה איתקן משום הרוגי ביתר שניתנו לקבורה הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה^א אבל אנו מאריכין בה קצת כדי לומר בה שלש מלכויות כדמפרש צ' שלשה שאכלו (זכרות מט.) הלכך כולה חדא הודאה היא כזכרת הפירות וכזכרת המלות ולא צביא חתימה: קשיא

א) זכרות דף מט. ג) פי' שלל יאמרו שמעתייה משומך וגי' ס"י מפומיה דצנן, א) וימיה ז', ד) זכרות מח:.

מוסף רש"י

שיש מהן פותח בברוך. כגון זכרת פירות ומלות פותח ואינו חותם (ברכות מו:).

מוסף תוספות

א. נ"ל. דאינה תפילה אלא שבת והודאה בעלמא, וכן הדין לא היה אפי' לחתום בברוך אלא משום שיש בה אריכות דברים החיימין בה בברוך. מוס' ה"ל"ש. ב. דחתימת הראשונה הו"א פתיחה לברכה הסמוכה לה. ג. ואי חשבת להו כחתימה הו"א להו ח' ש"ס. ד. אלא מאחר שיש כוס קבעה על הכוס. ש"ס. ה. הילכך יוצר האדם לא הו"א סמוכה. ש"ס. ו. וכיון שלפעמים מפורז לא מיקריין סמוכות. ש"ס. ז. הו"א סמוכה לברכה שלפני ק"ש. ש"ס. ח. ולדבר. מוס' ה"ל"ש זכרות מו:

(א) וְלִקְרָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 (ב) וּמִסֻּפָּה דְבִרְכּוֹת מִיָּד
 (ג) וְיִמְנוּתֵי מִנְחוֹת
 (ד) וּמִסֻּפָּה דְבִרְכּוֹת
 פִּיגְרֵי הַיָּדָיִם (ה) יָלַד אֵין
 (ו) כִּסְפֵי וְגִדְלָתָא

גהרות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כן קובעת לקידוש וכו' מאלהי הסי'ד ואח"כ מ"ה כן קובע להבדלה כן יציאתה: (ב) רשב"ם ד"ה כן קובעת להבדלה וכו'. סעודתן (פורס מפה) תל"מ וי"ב ט"ס הוא ע"ל מה שפרש"ם:

גליון הש"ס

ברשב"ם ד"ה כשם שקובעת וכו' שלא נגמרה בלאבנת. ע"י צ"ה דף לז ע"ב ודף לה ע"א:

גהרות בורה"ב

(א) ברשב"ם ד"ה כשם שקובעת למעשר וכו' מנחמה שלא נגמרה מלאכה למעשר וכו'. י"ב תימה לי דהוה נגד מסקנא דר' יוחנן צ"ה דף לה ע"א ומסקנא דר' לוי קובע אלא דנדר שגמריה מלאכתו וליה דמספיקא אמינא דלרין להויה שגמריה מלאכתו וי"ע. שוב הרלוני מ"ו האלו מו"ה ל"ב פיעלם נרו ד"ל דברי הרשב"ם שפ"ם המשה מלך פ"ה מהלכות מעשר הלכה כ"ג בשו"ת הרמב"ם יעשה"ה דפמ"ח:

מוסף רש"י

משום הדראה היא. דנטלה חלה הולאה ואין הפסק דבר תמנה או דבר אחר נחמה. כמו שיש בקידוש כי הוא יום מלאה למקראי קודש והגמולות (בבבכות י"ח).

מוסף תוספות

א. הדראה היא. מוס' ר"פ. ב. דהבכי איירי לעיל מיחתם כמאן חתים. מוס' ה"ל"ש. ג. מפני שהם שותים כשהם חזורים לדינם. מוס' ר"פ. ד. וכל כוס וכוס ששותה לתודיה קאי, והוה ליה כהתחלת שתייה. שס.

רבינו הגאון

קשיא לעולא דאמר הבדלה אינה חשובה בכל אלו. ופריך ברכת הבדלה נמי בכרכת המצות דמיא. רב הגאון בר שלמיה ותלמידיו דרב הוה יתבי בסעודתא והוה קאי עילויה רב

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קה.

**עין משפט
 נר מצוה**

קשיא לעולא. שפתח בצורך ולא חתם: הודאה היא. ואין זה הפסק דבר אחר לא הפסק תמנה ולא הפסק ריזוי הלכך בפתיחתן סגי. ולא דמו לצרכת קידוש שרין לספר בשצח שצח וצרכת יוצר צור שיש זה הפסק תמנה כגון צרחמין הרצים וצרכת אבות יש זה רזוי לפיכך צריך לפתוח ולקיים בשצחו של מקום: הוה יציב בסעודתא. צערב שבת והאריכו זה עד שחשיכה: ונפסיק. צעקירת השלחן: ונקבעה. לסעודתינו: לשצחא. לשם שבת: לא צריכוסו. להפסיק צעקירת שלחן כדי להצדיל בין סעודת חול לסעודת שבת: שצח היא קבעה. מעמנה היא חשובה סעודת שבת ונבדלת מסעודת חול ודי לכס צפריסת מפה וקידוש: כשם שקובעת למעשר. אפילו אכילת עראי דשבת חשובה קבע למעשר במסכת צ"ה (ד' לז): כן קובעת לקידוש. שאסור לטעום עד שיקדש. אלמא משחשיכה היא שבת קובעת שבת מאלהי (א): כן. יציאתה קובעת להבדלה שאם יושבים על השלחן וחשיכה צמוצא שבת אסורין לאכול עד שיצדילו: והני מילי. דלהבדלה אינה קובעת לאפסוקי סעודתא אבל אתחולי לא מתחלין משחשיכה עד שיצדילו: הני מילי דאין דבר חשוב הוא ומפסיק: ולא אמרן. דלא מתחלי אלא צחמרא ושיכרא אבל מילא לית לן בה: הוכרה צרכת המזון. של שבת רצה והחליטנו וציוס טוב יעלה ויצא: כבוד יום וכבוד לילה. אם יש לן יין הרבה לסעודה אחת או מיני מגדים יניחם עד היום: ולא

רשב"ם

קשיא לעולא. שפתח בצורך ולא חתם בצורך: הא נמי הודאה היא. ואין זה הפסק דבר אחר לא הפסק תמנה ולא הפסק ריזוי הלכך בפתיחתן סגי. ולא דמו לצרכת קידוש שרין לספר בשצח שצח וצרכת יוצר צור שיש זה הפסק תמנה כגון צרחמין הרצים וצרכת אבות יש זה רזוי לפיכך צריך לפתוח ולקיים בסעודתא. ערב שבת והאריכו זה עד שחשיכה: ונפסיק. צעקירת

שלחן: וויקבעיה. לסעודתינו: לשצחא. לשם שבת: לא צריכוסו. להפסיק צעקירת שלחן כדי להצדיל בין סעודת חול לסעודת שבת: שצח היא קבעה. מעמנה היא חשובה סעודת שבת ונבדלת מסעודת חול ודי לכס צפריסת מפה וקידוש: כשם שקובעת למעשר. אפילו אכילת עראי דשבת חשובה קבע למעשר במסכת צ"ה (דף לז): כן קובעת לקידוש. שאסור לטעום עד שיקדש. אלמא משחשיכה היא חשובה אכילת שבת מאלהי: כן קובעת להבדלה. כן יציאתה קובעת להבדלה שאם יושבים על השלחן וחשיכה צמוצא שבת אסורין לאכול עד שיצדילו: והני מילי. דלהבדלה אינה קובעת לאפסוקי סעודתא אבל אתחולי לא מתחלין משחשיכה עד שיצדילו: הני מילי דאין דבר חשוב הוא ומפסיק: ולא אמרן. דלא מתחלי אלא צחמרא ושיכרא אבל מילא לית לן בה: הוכרה צרכת המזון. של שבת רצה והחליטנו וציוס טוב יעלה ויצא: כבוד יום וכבוד לילה. אם יש לן יין הרבה לסעודה אחת או מיני מגדים יניחם עד היום: ולא

יש בהן הזכרה בברכת המזון. ואם איתא דמי שלא קדש בערב שבת מקדש ביום השבת, גם אתה מוצא ביום השבת קידושה על הכוס, כגון שלא קדש בערב שבת. ופריך, דאי לא קתני, כלומר לא פירש בו בברייתא אלא דברים קבועין ועומדין, אבל זה שאינו מצוי הקידוש בכוס ביום השבת אלא אם לא קדש בערב שבת (אין) מקדש ביום. לפיכך לא פסיקא ליה ולא תאני ליה. ת"ש כבוד יום וכבוד לילה כבוד יום קודם ואם איתא דמקדש ביום נשכיה עד למחר וליבער ביה תרי קידושי וכבוד יום.

קשיא לעולא אמר לך עולא הא נמי בכרכת המצות דמיא ברכת המצות מאי טעמא משום דהודאה היא הא נמי הודאה היא רב חנניא בר שלמיא ותלמידיו דרב הווי יתבי בסעודתא וקאי עלייהו רב המנונא סבא אמרו ליה זיל חזי אי מקדיש יומא נפסיק וניקבעיה לשבתא אמר להו לא צריכיתו אשבחא קבעה נפשה דאמר רב בשם שהשבת קובעת למעשר כך שבת קובעת לקידוש סבור מינה כי היכי דקבעה לקידוש כך קבעה להבדלה אמר להו רב עמרם הכי אמר רב לקידוש קובעת יולא להבדלה קובעת והני מילי לענין מיפסק דלא מפסקינן אבל אתחולי לא מתחלין ומיפסק נמי לא אמרן אלא באכילה אבל בשתייה לא ושתייה נמי לא אמרן אלא בחמרא ושיכרא אבל מיא לית לן בה ופליגא דרב הונא דרב הונא חזייה לההוא גברא דשתיה מיא קודם הבדלה אמר ליה לא מיסתפי מר מאסכרה דתנא משמיה דרבי עקיבא כל הטועם בלום קודם שיבדיל מיתתו באסכרה רבנן דבי רב אשי לא קפדי אמאי בעא מיניה רבינא מרב נחמן בר יצחק מי שלא קידש בערב שבת מהו שיקדש והולך כל היום כולו א"ל מדאמרי' בני רבי חייה מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולו הכא נמי ימי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו איתיביה לילי שבת וילי יום טוב יש בהן קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון שבת ויום טוב אין בהם קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון ואי סלקא דעתך מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו שבת ויום טוב נמי משכחת להו דיש בהן קדושה על הכוס דאי לא קידש מאורתא מקדש למחר אמר ליה דאי לא קתני איתיביה' הכבוד יום וכבוד לילה כבוד יום קודם ואם אין לו אלא כוס אחד אומר עליו קידוש

שבת ויש בהן הזכרה בברכת המזון. ואם איתא דמי שלא קדש בערב שבת מקדש ביום השבת, גם אתה מוצא ביום השבת קידושה על הכוס, כגון שלא קדש בערב שבת. ופריך, דאי לא קתני, כלומר לא פירש בו בברייתא אלא דברים קבועין ועומדין, אבל זה שאינו מצוי הקידוש בכוס ביום השבת אלא אם לא קדש בערב שבת (אין) מקדש ביום. לפיכך לא פסיקא ליה ולא תאני ליה. ת"ש כבוד יום וכבוד לילה כבוד יום קודם ואם איתא דמקדש ביום נשכיה עד למחר וליבער ביה תרי קידושי וכבוד יום.

קידוש יש בהן הזכרה בברכת המזון. ואם איתא דמי שלא קדש בערב שבת מקדש ביום השבת, גם אתה מוצא ביום השבת קידושה על הכוס, כגון שלא קדש בערב שבת. ופריך, דאי לא קתני, כלומר לא פירש בו בברייתא אלא דברים קבועין ועומדין, אבל זה שאינו מצוי הקידוש בכוס ביום השבת אלא אם לא קדש בערב שבת (אין) מקדש ביום. לפיכך לא פסיקא ליה ולא תאני ליה. ת"ש כבוד יום וכבוד לילה כבוד יום קודם ואם איתא דמקדש ביום נשכיה עד למחר וליבער ביה תרי קידושי וכבוד יום.

בר א מיי פכ"ע מהל' שבת הלכה יב סמנ עשין כט טור ש"ע א"ח ס' רע"א ס"ד: בה ב מיי שם ופ"ד מהל' ברכות ה"ט זבל"ד] וסמנ שם טו"ש"ע א"ח ס' רע"א ס"א: ג [מיי פכ"ע מהל' שבת ה"ה טו"ש"ע שס]: בו ד מיי שם הלכה ד וסמנ שם טור ש"ע א"ח ס' רע"א ס"א: בז ה מיי שם טור ש"ע שם ספיקו ג:

רבינו הגאון

וזה האשכול כאלו דעתיה עילויה ואסתלק מורות עראי ונעשה קבע, לפיכך אסור לאכול ממנו עד שייעשר, ואע"פ שלא קבעו האדם, השבת מעצמה נקבעה בחשיכת ערב שמש, ונאסרו הפירות שמי כי נקבעו למעשר ונעשו מוקצה. כענין הזה כיון שחשכה נקבעה לקידוש, ואע"פ שלא קדשוה בני אדם כפייה, מעצמה נתקדשה, ואין אנו צריכין לחקור ההיגיון עת הקידוש מן הגהות ומראשי הדקלים. ואתנן למימר כשם שמפסיקין לקידוש דשבת קבעה נפשה, כך מפסיקין להבדלה, ואסוק רב עמרם הכי אמר רב לקידוש קובעת להבדלה אינה אלא אתחולי קבעה. ולא מתחיל בסעודה בשבת עם חשכה עד דנפיק יומא ומבדיל. ומפסיק נמי דאמרן דלא מיחייב לאפסוקי סעודתייהו ולסלק השלחן, הני מילי אם היא סעודת אכילה, אבל אם היא משתה מפסיק. ולא אמרן ומשתה היין מפסיק אלא משתיית יין ושכר, אבל משתיית מים לית לן בה ואפי' לאתחולי. דאע"ג דרב הונא חזייה לההוא גברא דהוה שתי מיא מקמי הבדלה, אמר ליה לא מסתפית מאסכרה דתנא משמיה דרבי עקיבא הטועם קודם שיבדיל מיתתו באסכרה, ולא היא דהוה רבנן דבי רב אשי לא הוה קפדי רב אמר. בעא מיניה רבינא מרב נחמן בר יצחק מי שלא קדש בערב שבת מהו שיקדש כל היום, אמר ליה מדאמרו בני ר' חייה מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל היום כולו, הכא נמי מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו, ואותבינן עלה מיהא לילי שבת וילי יום טוב יש בהן קדושה על הכוס והזכרה בברכת המזון, שצריך לומר אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבוא שבת ויום טוב, כלומר ביום מש אין בהן קדושה על הכוס